

Spis treści

Wstęp	9
1. Pojęcie zdolności	14
1.1. Definicje zdolności	16
1.2. Typologia zdolności Abrahama J. Tannenbauma	22
Podsumowanie	26
2. Zagadnienie zdolności w świetle ustaw oświatowych	27
2.1. Ustawy oświatowe w Polsce	27
2.2. Ustawy oświatowe w Stanach Zjednoczonych	32
2.3. Zagadnienie zdolności w dokumentach Unii Europejskiej	35
Podsumowanie	38
3. Koncepcje zdolności	39
3.1. Zarys historii badań nad zdolnościami	39
3.2. Modele zdolności ogólnych	42
3.3. Modele zdolności specyficznych	45
3.3.1. Modele inteligencji oparte na analizie czynnikowej	45
3.3.2. Koncepcja inteligencji wielorakich Howarda Gardnera	46
3.3.3. Model struktur uzdolnień kierunkowych Wiesławy Limont	48
Podsumowanie	53
3.4. Modele systemowe	54
3.4.1. Koncepcja Josepha S. Renzulliego	54

3.4.2. Koncepcja zdolności Roberta J. Sternberga (WICS)	59
3.4.3. Koncepcja Kazimierza Dąbrowskiego	62
Podsumowanie	66
3.5. Rozwojowe modele zdolności	66
3.5.1. Wieloczynnikowy Model Zdolności Franza J. Mönksa	66
3.5.2. Model Abrahama J. Tannenbauma	68
3.5.3. Piramida Rozwoju Talentu Jane Piirto	70
3.5.4. Zróżnicowany Model Zdolności i Talentu François Gagné	73
Podsumowanie	76
4. Charakterystyka osób zdolnych	78
4.1. Przejawy zdolności u małych dzieci	79
4.2. Zdolności twórcze małych dzieci	86
4.3. Zagrożenia rozwojowe dzieci zdolnych	88
4.4. Charakterystyka ucznia zdolnego	90
4.5. Cechy uczniów twórczych w opinii nauczycieli	96
Podsumowanie	99
5. Identyfikacja uczniów zdolnych	100
5.1. Strategia „puli talentów”	101
5.2. Psychologiczne metody identyfikacji	103
5.3. Nominacja jako metoda identyfikacji	104
5.4. Skale wskaźnikowe	106
5.4.1. Lista cech znamionujących zdolności	109
5.5. Strategie identyfikowania uczniów zdolnych	110
5.5.1. Procedura identyfikowania	110
5.5.2. Wielorakie Talenty Twórcze Calvina W. Taylora	112
5.5.3. Model Wzbogaconej Triady Josepha S. Renzulliego	115
5.5.4. Metoda identyfikowania Johna F. Feldhusena	117
Podsumowanie	121
6. Koncepcje kształcenia uczniów zdolnych	122
6.1. Taksonomia celów kształcenia	123
6.2. Strategie kształcenia uczniów zdolnych	126
6.2.1. Przyspieszone kształcenie	128
6.2.2. Wzbogacone kształcenie	134
Podsumowanie	137

6.3. Zarys historii kształcenia zindywidualizowanego	138
6.3.1. Eksperymentalne szkoły w Stanach Zjednoczonych	138
6.3.2. Eksperymentalne szkoły w Europie	142
6.4. Przykłady współczesnych propozycji kształcenia uczniów zdolnych	145
6.4.1. Model wzbogaconego kształcenia SEM	147
6.4.2. Model planowania zindywidualizowanych programów	152
6.4.3. Trójetapowy model Purdue	155
6.4.4. Model Autonomicznego Ucznia	157
6.4.5. Konstelacja – program edukacyjny dla dzieci zdolnych w Rosji	161
6.5. Szkoły z internatem dla uczniów zdolnych	162
6.6. Sieci szkół dla uczniów zdolnych	166
6.6.1. Towarzystwo Szkół Twórczych	166
6.6.2. Alternatywny program kształcenia uczniów zdolnych APROGEN	168
6.7. Wzbogacone programy pozaszkolne	169
6.7.1. Centrum dla Utalentowanej Młodzieży	169
6.7.2. Krajowy Fundusz na Rzecz Dzieci	170
6.8. Dolnośląski System Wspierania Uzdolnień „zDolny Ślązak”	172
Podsumowanie	173
7. Programy edukacyjne rozwijające zdolności twórcze	175
7.1. Rodzaje twórczości	175
Podsumowanie	179
7.2. Wybrane programy rozwijające zdolności twórcze	180
7.2.1. Inkubacyjny Model Nauczania Elissa P. Torrance’a	182
Podsumowanie	187
7.2.2. Synektyka w edukacji	188
Podsumowanie	202
7.3. Wybrane metody rozwijające zdolności twórcze	202
7.3.1. Odyseja Umysłu	202
7.3.2. Twórcze Rozwiązywanie Problemów Osborna i Parnesa	203
7.3.3. CoRT Edwarda de Bono	204
7.3.4. Lekcje twórczości	206
Podsumowanie	208
8. Ewaluacja programu kształcenia. Modele ewaluacji	210
8.1. Metody i narzędzia ewaluacji	217
Podsumowanie	220

9. Nauczyciel ucznia zdolnego	221
9.1. Nauczyciel ucznia zdolnego jako mistrz	231
9.2. Nauczyciel ucznia zdolnego jako mentor	233
Podsumowanie	234
10. Uczniowie zdolni z problemami w uczeniu się	235
10.1. Programy dla uczniów zdolnych z problemami w uczeniu się	238
10.2. Osoby zdolne z zespołem Aspergera	240
10.2.1. Myślenie wizualne	243
10.2.2. Strategie wspierania rozwoju osób z zespołem Aspergera	247
Podsumowanie	249
11. Uczniowie zdolni z niskimi wynikami w nauce	250
11.1. Syndrom nieadekwatnych osiągnięć	251
Podsumowanie	262
12. Opieka pedagogiczno-psychologiczna nad osobami zdolnymi	263
12.1. Zarys historii opieki psychologicznej nad uczniem zdolnym	266
Podsumowanie	271
Bibliografia	272
Indeks osobowy	305
Indeks rzeczowy	312